

NÁKLADOVÉ ÚČETNICTVÍ

Ing. Markéta Šeligová, Ph.D.

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**

OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Nákladové účetnictví

3. 3. 2022

Ing. Markéta Šeligová, Ph.D.

CÍL, OBSAH A ÚKOLY NÁKLADOVÉHO ÚČETNICTVÍ

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**

OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Základní terminologie

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- **Nákladové účetnictví (anglosaské oblasti)**
 - Účetnictví pro řízení (francouzsky mluvící země)
 - Účetnictví nákladů a výnosů orientované na rozhodování (německá literatura)
 - Vnitropodnikové účetnictví
-

Řízení má několik důležitých funkcí

- zjišťovat skutečnosti o vzniklém jevu,
 - kontrolovat tento jev,
 - analyzovat jev ve vztahu k jiným jevům,
 - upozorňovat řídicího pracovníka na charakteristické znaky jevu,
 - pořizovat informace potřebné pro rozhodování o tom, jak lze jev pomocí aktivních opatření změnit,
 - rozhodovat o dané změně, tj. provést opatření,
 - na základě rozhodnutí o změnách stanovit úkoly pro budoucí období
-

Nákladové a manažerské účetnictví

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- **Nákladové účetnictví**, které se postupně přetvořilo na manažerské účetnictví, bylo založeno zejména na zjišťování skutečnosti o vzniklém jevu, případně později i na kontrole a analýze jevu a upozornění řídicího pracovníka na charakteristiky tohoto jevu.
 - **Manažerské účetnictví** obsahuje všechny prvky řízení zaměřené na rozhodnutí o dané změně, které provádí vždy příslušný řídicí pracovník (manažer), nikoliv specialista manažerského účetnictví.
-

Uživatelská struktura účetních informací

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Finanční účetnictví
 - Nákladové účetnictví
 - Daňové účetnictví
-

Finanční účetnictví X nákladové účetnictví

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Komu je předkládáno
 - Způsob zpracování
 - Obsah
 - Časová orientace
-

Vztah nákladového účetnictví a controllingu

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Controlling – control – řídit, ovládat
 - Controlling jako samostatná vědní disciplína
 - Nejobecněji je chápán jako metoda, jejímž smyslem je zvýšit účinnost systému řízení pomocí:
 - neustálého systematického **porovnání skutečnosti a žádoucího** (předem stanoveného, plánovaného) **stavu o podnikatelském procesu**
 - **vyhodnocováním zjištěných odchylek** a nalezením jejich **příčin**,
 - **návrhu opatření** k jejich nápravě, popřípadě k aktualizaci stanovených cílů.
 - Těžiště controllingu pak spočívá v analýze odchylek podle příčin vzniku a odpovědnosti.
-

Vyjadřuje rozdíl mezi skutečnými a plánovanými veličinami

- Odchylka nákladů
 - Rozdíl mezi skutečnými náklady a plánovanými náklady

 - Odchylka výnosů (popř. tržeb)
 - Rozdíl mezi skutečnými výnosy a plánovanými výnosy
-

Odchylka zisku (popř. VH)

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- V návaznosti na výsledek hospodaření, popř. na faktory, které ovlivňují výsledek hospodaření, rozeznáváme:
 - Odchylku nákladů
 - Odchylku výnosů
-

Odchylka zisku (popř. VH)

- V návaznosti na výsledek hospodaření, popř. na faktory, které ovlivňují výsledek hospodaření, rozeznáváme:
 - Odchylku nákladů
 - Odchylka variabilních nákladů
 - Odchylku fixních nákladů
 - Odchylku výnosů
-

Odchylka zisku (popř. VH)

- V návaznosti na výsledek hospodaření, popř. na faktory, které ovlivňují výsledek hospodaření, rozeznáváme:
 - Odchylka variabilních nákladů
 - Odchylka naturálních vstupů (materiál-kg)
 - Odchylka cen naturálních vstupů (kč/kg)
 - Odchylka fixních nákladů
 - Odchylka výnosů
 - Odchylka prodaného objemu výrobků (ks)
 - Odchylka prodejní ceny (kč/ks)
-

- Celková odchylka = skutečné náklady – plánované náklady
 - Celková odchylka = množstevní odchylka + cenová odchylka
 - Množstevní odchylka
 - = (skutečné množství – plánované množství) * plánovaná cena
 - Cenová odchylka
 - = (skutečná cena - plánovaná cena) * skutečné množství
-

Příklad

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Výrobce ve svém podniku naplánoval a zjistil dle skutečnosti tyto hodnoty ve spotřebě materiálu:

Položka	Jednotka	Cena
Spotřeba materiálu	Kg	Kč / kg
Plán	300	15
Skutečnost	320	16

Příklad

Výrobce ve svém podniku naplánovat a zjistil dle skutečnosti tyto hodnoty ve spotřebě materiálu:

1. Vypočítejte celkovou odchylku nákladů v peněžních jednotkách.
 2. Vypočítejte, jak na se na této celkové odchylce podílel růst ceny a růst spotřeby.
-

Příklad

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

1. Vypočítejte celkovou odchylku nákladů v peněžních jednotkách.

Celková odchylka = skutečné náklady – plánované náklady

Skutečné náklady = $320 * 16 = 5\,120$ Kč

Plánované náklady = $300 * 15 = 4\,500$ Kč

Celková odchylka = $5\,120 - 4\,500 = \mathbf{620}$ Kč

Příklad

- Jedná se o negativní odchylku, jelikož jsou skutečné náklady větší než plánované a výrobce tak ve skutečnosti vynaložil o 620 Kč více za materiál než plánoval.
 - V této souvislosti hovoříme o překročení nákladů, protože ve skutečnosti výrobce utratil o 620 Kč více za materiál v porovnání s plánem.
 - V opačném případě by se jednalo o úsporu skutečných nákladů v porovnání s plánem.
-

Příklad

2. Vypočítejte, jak na se na této celkové odchylce podílel růst ceny a růst spotřeby.

Množstevní odchylka = (skutečné množství – plánované množství) * plánovaná cena

$$\text{Množstevní odchylka} = (320-300) * 15 = 300 \text{ Kč}$$

Cenová odchylka = (skutečná cena- plánovaná cena) * skutečné množství

$$\text{Cenová odchylka} = (16-15) * 320 = 320 \text{ Kč}$$

- Větší vliv na celkovou odchylku měla odchylka cenová.
 - Lze konstatovat, že překročení skutečných nákladů o 620 Kč bylo způsobeno ve větší míře změnou ceny.
 - Výrobce by se tak měl zaměřit na její snižování.
-

Příklad

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Pro kontrolu:

Celková odchylka = množstevní odchylka + cenová odchylka

Celková odchylka = 300 + 320 = 620 Kč (pro kontrolu)

ZOBRAZENÍ NÁKLADŮ A VÝNOSŮ VE FINANČNÍM A NÁKLADOVÉM ÚČETNICTVÍ

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**

OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Příklad

Ve sledovaném období byly vynaloženy celkové prvotní náklady ve druhovém členění ve výši 200 Kč (spotřeba materiálu 80, mzdy a pojištění 50, odpisy 40, nakupované služby 30).

Při vynaložení těchto nákladů bylo vytvořeno 20 ks jednotek výkonů (např. ks výrobků).

V tomto období bylo však prodáno 16 výkonů za tržní cenu 24 Kč/1 ks (cena bez DPH).

Příklad

Zjistěte:

1. Jaká je výše výnosů?
 2. Jaká je výše nákladů?
 3. Kolik činí hospodářský výsledek v daném období?
 4. Kolik činí rentabilitu nákladů?
 5. Kolik činí rentabilitu výnosů?
-

Řešení – ad 1) - ad 3)

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Náklady	Výnosy
200 Kč (na 20 ks)	16 ks x 24 kč = 384 Kč
- 40 Kč (4ks, 1ks/ 10 Kč)	
Celkové náklady 160 Kč • nebo $(200/20)*16 = 160$ Kč	Celkové výnosy 384 Kč
HV = zisk 224 Kč	

Řešení – ad 4) + ad 5)

Ad 4)

$$\text{Rentabilita nákladů} = (\text{zisk} / \text{náklady}) * 100$$

$$\text{Rentabilita nákladů} = 224 / 160$$

$$\text{Rentabilita nákladů} = 1,4 * 100 \% = \mathbf{140 \%}$$

Ad 5)

$$\text{Rentabilita výnosů} = (\text{zisk} / \text{výnosy}) * 100$$

$$\text{Rentabilita výnosů} = 224 / 384$$

$$\text{Rentabilita výnosů} = 0,58 * 100 \% = \mathbf{58 \%}$$

Příklad

Ve sledovaném období byly vynaloženy celkové prvotní náklady ve druhovém členění ve výši 200 Kč (spotřeba materiálu 80, mzdy a pojištění 50, odpisy 40, nakupované služby 30).

Při vynaložení těchto nákladů bylo vytvořeno 20 ks jednotek výkonů (např. ks výrobků).

V tomto období bylo prodáno 20 výkonů za tržní cenu 15 Kč/1 ks (cena bez DPH).

Příklad

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Zjistěte:

1. Jaká je výše výnosů?
 2. Jaká je výše nákladů?
 3. Kolik činí hospodářský výsledek v daném období?
 4. Kolik činí rentabilitu nákladů?
 5. Kolik činí rentabilitu výnosů?
-

Řešení – ad 1) - ad 3)

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Náklady	Výnosy
200 Kč (na 20 ks)	20 ks x 15 Kč = 300 Kč
Celkové náklady 200 Kč	Celkové výnosy 300 Kč
HV = zisk 100 Kč	

Řešení – ad 4) + ad 5)

Ad 4)

$$\text{Rentabilita nákladů} = (\text{zisk} / \text{náklady}) * 100$$

$$\text{Rentabilita nákladů} = 100 / 200$$

$$\text{Rentabilita nákladů} = 0,5 * 100 \% = \mathbf{50 \%}$$

Ad 5)

$$\text{Rentabilita výnosů} = (\text{zisk} / \text{výnosy}) * 100$$

$$\text{Rentabilita výnosů} = 100 / 300$$

$$\text{Rentabilita výnosů} = 0,33 * 100 \% = \mathbf{33 \%}$$

POJETÍ NÁKLADŮ V NÁKLADOVÉM ÚČETNICTVÍ

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**

OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Cíl podnikatelského procesu

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- podnikatelský proces má za cíl **transformaci vstupů na výstupy** s cílem zhodnotit **vložené zdroje a vytvořit zisk**
- zisk lze chápat jako výtěžek dané aktivity, vzniklý přebytkem ekonomického prospěchu nad ekonomickými zdroji, převoditelný na peníze

Výsledek hospodaření (zisk/ztráta) = výnosy - náklady

Náklady

- se obecně vymezují jako vynaložení (obětování) ekonomických zdrojů na určitý výkon jako výsledek aktivity, převoditelné na peníze, přinášející očekávaný ekonomický prospěch.

Výnosy

- se definují jako ekonomický prospěch, převoditelný na peníze a získaný účelným využitím ekonomických zdrojů.

Smyslem každé aktivity je generovat **zisk**, který se vymezuje jako výtěžek dané aktivity, vzniklý přebytkem ekonomického prospěchu nad ekonomickými zdroji, převoditelný na peníze.

Základní kategorie ekonomického řízení podniku

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- ze vztahu mezi vynaloženými náklady a získaným výnosy je možno odvodit některá **kritéria racionálního průběhu uskutečňování konkrétních výkonů**, procesů a aktivit, mezi něž lze zařadit:
 - **hospodárnost**
 - **ekonomická účinnost**
 - **ekonomická efektivnost**
 - solventnost
 - likvidita
 - struktura vlastního a cizího kapitálu
-

- základním kritériem pro vyjádření racionality při vynakládání ekonomických zdrojů
 - vyjadřuje průběh nákladů podniku, při kterém je dosaženo žádoucích výstupů s co nejmenším vynaložením zdrojů ekonomického růstu
 - měření hospodárnosti je založeno na porovnání **skutečně vynaložených nákladů s předem stanovenou úrovní nákladů**
 - hospodárnost lze prosazovat dvěma základními cestami či jejich kombinací:
 - ve formě úspornosti
 - ve formě výtěžnosti či účinnosti
-

Hospodárnost ve formě úspornosti

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- je jí dosaženo tehdy, jestliže je žádoucích výkonů podniku dosahováno s co nejnižšími náklady
- úspornost se projevuje jako reálné snížení absolutní výše nákladů, jejichž čerpání je spojeno s konkrétním druhem aktivity

Hospodárnost = plánované náklady – skutečné náklady

Hospodárnost ve formě výtěžnosti (účinnosti)

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- zaměřuje se na maximalizaci objemů provedených výkonů při konstantních nákladech (z daného rozsahu zdrojů jde o maximalizaci účinků)
- účinnost se neprojevuje absolutním, ale pouze relativním snížením nákladů
- lze ji využít především u nákladů, které jsou spojeny s určitou kapacitou
- obě formy hospodárnosti se projevují v kombinaci a vedou ke stejným výsledkům, a to **ke snižování průměrných nákladů na jednotku produkce**

Hospodárnost = plánované náklady na jeden kus – skutečné náklady na jeden kus

Ekonomická účinnost

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- ekonomická účinnost vynaložených nákladů je výsledkem měření vynaložených nákladů s dosaženým ekonomickým prospěchem (výnosy)
 - základní formou je **porovnání nákladů**, které byly vynaloženy v souvislosti s realizací výkonů - **s výnosy z prodeje** těchto výkonů
 - ekonomickou účinnost lze jednoznačně kvantifikovat pomocí **zisku**
 - **zisk** - odráží úspěšnost podnikání a jeho výše navazuje na zvýšení hodnoty podniku za dané období a schopnost a míru jeho rozšířené reprodukce
-

Nejdůležitější funkce zisku

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- **kriteriální** - jsou hlavním kritériem pro hodnocení úspěšnosti podniku
 - **reprodukční** - zisk zabezpečuje v ekonomice rozšířenou reprodukci
 - **distribuční** - vyjadřuje a zobrazuje zisk jako zdroj rozdělení zejména ve vztahu k vlastníkům a daňovým úřadům (státu)
 - **stimulační** - souvisí s využitím zisku jako nástroje zainteresovanosti pracovníků podniku na hodnotových výsledcích
-

Úrovně zisku

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Mezi nejpoužívanější úrovně zisku pro rozhodovací úlohy v manažerském a nákladovém účetnictví lze zařadit:

- zisk z hlavní výdělečné činnosti
 - zisk z běžné činnosti
 - čistý zisk
 - nerozdělený zisk
-

Ekonomická efektivnost

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- vychází z porovnání vynaložených nákladů s dosaženým ekonomickým prospěchem, tudíž z kvantifikace zisku hodnoceného období
- z hlediska vlastníků je nejčastěji efektivnost hodnocena poměrem mezi ziskem a průměrnou výši celkového nebo vlastního kapitálu
- je potřeba také sledovat kromě ekonomické efektivnosti také faktory jejího zvyšování
 - Rentabilita vlastního kapitálu (ROE) = $\frac{EAT}{\text{vlastní kapitál}} = \frac{\text{čistý zisk}}{\text{vlastní kapitál}}$

Ekonomická přidaná hodnota (EVA)

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- rozdíl mezi čistým provozním ziskem a kapitálovými náklady
- bere v potaz také náklady na vlastní kapitál
- slouží především k posouzení hodnoty majetku vlastníků
- do nákladů na kapitál se započítávají náklady obětované příležitosti

EVA = čistý provozní zisk po zdanění – náklady na vlastní kapitál – náklady na cizí kapitál

Solventnost

- stálá a dlouhodobá schopnost podniku dostát svým závazkům v době splatnosti
 - vyjadřuje se obvykle vztahem mezi oběžnými aktivy (pracovní kapitál) a krátkodobými závazky
 - rozdíl obou složek se nazývá **čistý pracovní kapitál**
 - čistý pracovní kapitál = oběžná aktiva – krátkodobé závazky
-

- krátkodobá schopnost podniku dostát svým okamžitým závazkům v době splatnosti
 - nejčastěji se vyjadřuje jako poměr mezi tzv. likvidními prostředky (které má podnik k dispozici v peněžní formě, nebo je možno je rychle a bez rizika za hotové peníze směnit) a krátkodobými závazky
 - okamžitá likvidita
 - pohotová likvidita
 - běžná likvidita
-

Příklad

Základním materiálem při výrobě diagnostických přístrojů je ušlechtilá ocel.

Předem stanovená výše nákladů na jeden kus je 152 Kč (na základě normy spotřeby základního materiálu a předem stanovené pořizovací ceny).

Další významnou položkou nákladů je nájemné za pronájem prostor, včetně souvisejících nákladů zahrnujících úklid, běžné opravy a údržbu, teplo, vodu a elektrickou energii.

Příklad

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Plán na měsíc květen předpokládá výrobu 24 000 ks přístrojů a náklady na pronajaté prostory ve výši 1 140 000 Kč.

Ve skutečnosti se v květnu vyrobilo 25 000 ks přístrojů, skutečně se spotřebovalo ušlechtilé oceli za 3 725 000 Kč.

Nájemné a související náklady činily 1 125 000 Kč.

Posud'te výši hospodárnosti u obou nákladových položek a určete, o jakou formu hospodárnosti se jedná.

Nákladové položky:

- Základní materiál (variabilní náklad)
 - Nájemné a související náklady (fixní náklad)
-

Základní materiál

Předem stanovená spotřeba základního materiálu, která by měla být na skutečný objem výroby vynaložena	$25\ 000 \times 152$	3 800 000 Kč
Skutečná spotřeba materiálu		3 725 000 Kč
Úspora celkových nákladů	$3\ 800\ 000 - 3\ 725\ 000$	75 000 Kč
Úspora na 1 ks	$75\ 000 : 25\ 000$	3 Kč/ks
Jedná se o hospodárnost v úspornostní formě		

Nájemné a související náklady

Předem stanovená výše nájemného		1 140 000 Kč
Předpokládaná průměrná výše nájemného na 1 ks	1 140 000 : 24 000	47,50 Kč/ks
Průměrná skutečná výše nájemného na 1 ks	1 125 000 : 25 000	45,00 Kč/ks
Rozdíl v průměrných nákladech na 1 ks	47,50 – 45,00	2,50 Kč/ks
Jedná se o hospodárnost v úspornostní formě		

- Vliv absolutního snížení celkových nákladů (vliv ceny)

Skutečná celková výše nájemného		1 125 000 Kč
Plánovaná celková výše nájemného		1 140 000 Kč
Úspora celkových nákladů	1 140 000 – 1 125 000	15 000 Kč
Úspora na 1 ks	15 000 : 25 000	0,60 Kč/ks

Vyšší hospodárnost v úspornostní formě

- Vliv zvýšení objemu výkonů

Propočet vlivu pouze vyššího využití kapacity za předpokladu vynaložení předem stanovené výše fixních nákladů		
Přepočet dle plánu na 1 ks	$1\,140\,000 : 24\,000$	47,50Kč/ks
Přepočet dle plánovaných FN a skutečného objemu výrobků	$1\,140\,000 : 25\,000$	45,60 Kč/ks
Vyšší hospodárnost vlivem výtěžnosti	$47,50 - 45,60$	1,90 Kč/ks

Vyšší hospodárnost ve výtěžnostní formě

Příklad

Kalkulovaná spotřeba materiálu na výrobu jednoho výrobku (rukavice) byla na základě normy spotřeby a předpokládané pořizovací ceny stanovena ve výši 90 Kč. V návaznosti na vývoj poptávky byl stanoven plán výroby 5 000 rukavic. Celková rozpočtovaná spotřeba základního materiálu byla stanovena na 450 000 Kč. Ve skutečnosti bylo vyrobeno pouze 4 800 rukavic při celkové spotřebě základního materiálu 420 000 Kč.

- Posud'te úroveň dosažené hospodárnosti při výrobě rukavic a určete, o jakou formu hospodárnosti se jedná.
-

Řešení

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Rozpočtovaná spotřeba na 4 800 rukavic **432 000 Kč** (4 800 x 90)

Skutečná spotřeba materiálu **420 000 Kč**

Úspora celkových nákladů (432 000 – 420 000) **12 000 Kč**

Úspora na jedny rukavice činí (12 000: 4 800) **2,50 Kč**

Vlivem absolutní úspory nákladů (formou úspornosti) na jeden výrobek se hospodárnost zlepšila o 2,50 Kč na 1 vyrobený výkon.

Příklad

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Letecká společnost dosáhla ve sledovaném období následujících výsledků:

Položky	mil. Kč
Výnosy z prodeje	300
Náklady na leteckou přepravu (spotřeba materiálu, nakoupené služby, odpisy, mzdové náklady)	210
Daň ze zisku	10
Čistý zisk	24,4

Příklad

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Investovaný kapitál činí 1,2 mld. Kč a je tvořen ze dvou třetin úročenými cizími zdroji, převážně dlouhodobými bankovními půjčkami s průměrnou úrokovou sazbou 6,95 %.

Vlastníci zvážili podnikatelské riziko spojené s jejich investicí do této společnosti i alternativní možnosti investování jejich kapitálu a na základě těchto úvah požadují zhodnocení vlastního kapitálu společnosti ve výši 11 %.

Sazba daně z příjmu činí 24 %.

Příklad

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Vypočtete výši rentability vlastního kapitálu a výsledek interpretujte.
 - Vypočtete výši ekonomické přidané hodnoty a výsledek interpretujte.
-

Rentabilita vlastního kapitálu (ROE) = čistý zisk / vlastní kapitál

Položky	Výpočet
Čistý zisk	24,4 mil. Kč
Vlastní kapitál	1/3 z 1,2 mld. Kč = 400 mil. Kč
Rentabilita vlastního kapitálu (ROE)	$24,4 / 400 = 0,061 * 100 = 6,1 \%$

Řešení

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Ekonomická přidaná hodnota (EVA) = provozní zisk po zdanění – náklady cizího kapitálu – náklady vlastního kapitálu

Provozní zisk	300 – 210 = 90 mil. Kč
Provozní zisk po zdanění (NOPAT)	90 – 10 = 80 mil. Kč
Náklady cizího kapitálu představují vykázané nákladové úroky	1200 * 2/3 = 800 * 0,0695 = 55,6 mil. Kč
Náklady cizího kapitálu představují vykázané nákladové úroky, které je potřeba upravit o nákladový daňový štít (snížení daně ze zisku v důsledku úroků)	55,6 * (1-0,24) = 42,26 mil. Kč
Náklady vlastního kapitálu se stanoví jakou součin požadované výnosnosti a výše vlastního kapitálu	1200 * 1/3 = 400 * 0,11 = 44 mil. Kč
EVA	80 – 42,26 – 44 = - 6,26 mil. Kč

Pojetí nákladů v nákladovém účetnictví

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Rozlišujeme:

- finanční pojetí nákladů
 - hodnotové pojetí nákladů
 - ekonomické pojetí nákladů
-

Finanční pojetí nákladů

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- spotřebované nebo využívané ekonomické zdroje, které jsou podloženy **reálným výdajem peněz**
 - jsou to zejména náklady vyplácené bezprostředně v peněžní formě (např. mzda)
 - nebo které vyjadřují spotřebu nebo využití hmotných zdrojů, které byly opatřeny pomocí peněz (např. spotřeba materiálu, odpisy dlouhodobého hmotného majetku apod.).
 - ve finančním pojetí nemohou být obsaženy náklady, které nemají ekvivalent peněžního vydání (např. vlastní goodwill, fiktivní úroky z vlastního kapitálu)
 - kvantifikuje náklady na **úrovni skutečných (historických) nákladů** pořízení příslušných předmětů, příp. v jejich vykazované účetní hodnotě.
-

Hodnotové pojetí nákladů

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- spotřebované nebo využité ekonomické zdroje se neoceňují historickými náklady pořízení, ale na úrovni cen, které odpovídají jejich věcné reprodukci (**reprodukční pořizovací cenou**)
 - řadí se zde náklady, které nemají **ekvivalent výdaje peněz** a jejich uplatnění v dané aktivitě má specifické ekonomické důsledky
 - kalkulační odpisy
 - kalkulační úroky
 - kalkulační nájemné
 - kalkulační podnikatelská mzda
-

Ekonomické pojetí nákladů

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- důležité zejména pro potřeby **rozhodování** za účelem **výběru optimálních budoucích alternativ**
 - chápe náklady jako maximum hodnoty, které lze vyprodukovat prostřednictvím zvolené alternativy
 - pracuje s **oportunitními náklady**
 - maximální ušlý efekt, který byl obětován v důsledku využití ekonomického zdroje ve zvolené alternativě
-

Příklad

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Společnost LAK, a.s., vyrábí transparentní lak na dřevo. Výroba je plně automatizovaná, největší položky nákladů tvoří spotřeba základního materiálu (pryskyřice, oleje, atd.) a odpisy výrobní linky.

Ta byla pořízena před 4 lety za 85 000 tis. Kč a její předpokládaná doba použitelnosti činí 10 let.

Tržní cena stejné výrobní linky činí nyní 90 000 tis. Kč.

Příklad

Zařízení se odepisuje lineárním způsobem po stanovenou dobu odepisování 10 let ve finančním i v nákladovém účetnictví.

Ve finančním účetnictví jsou však odpisy kvantifikovány z původní pořizovací historické ceny, v nákladovém účetnictví je v 5. roce používání majetku stanovena jeho reprodukční pořizovací cena ve výši 90 000 tis. Kč.

Příklad

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Jaká je výše odpisů v 5. roce odpisování ve finančním účetnictví a v nákladovém účetnictví?
-

Odpisy	Výpočet	Výsledek
Odpisy ve finančním účetnictví	85 000 tis. Kč / 10	8 500 tis. Kč
Odpisy v nákladovém účetnictví	90 000 tis. Kč / 10	9 000 tis. Kč

Příklad

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Společnost JENA zabývající se výrobní a obchodní činností, nakoupila v závěru minulého roku zboží v pořizovací ceně 100 000 Kč.

Uvedené zboží prodala za 120 000 Kč. V současné době nakupuje totéž zboží za 106 000 Kč.

Kromě možnosti toto zboží prodat uvažuje společnost o tom, že jej lze využít také jako polotovár v nově vyráběném výrobku.

Nový výrobek podle předběžných propočtů, které vycházejí ze současných cenových relací, může přinášet až desetiprocentní nákladovou rentabilitu.

Příklad

- Vyjádřete náklady prodaného zboží v závislosti na jejich finančním, hodnotovém a ekonomickém pojetí.
 - Zjistěte obchodní marži (zisk) z prodeje zboží.
-

Příklad

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Pojetí nákladů	Výnosy	Náklady	Zisk
finanční	120 000 Kč	100 000 Kč	20 000 Kč
hodnotové	120 000 Kč	106 000 Kč	14 000 Kč
ekonomické	120 000 Kč	106 000 Kč + 10 % z 106 000 Kč = 106 000 Kč + 10 600 Kč = 116 600 Kč	3 400 Kč

Příklad

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Pan Kříž se rozhodl, že bude podnikat coby řemeslník. Podle různých informací zjistil, že ročně může vydělat cca 500 tis. Kč, výrobní a další náklady budou 300 tis. Kč.

Do zřízení firmy musí investovat 1 mil. Kč s úrokovou sazbou 6%.

Podnikáním však přijde o dosavadní měsíční mzdu 9 000 Kč.

- Vypočítejte účetní a ekonomický zisk.
-

Příklad

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Účetní zisk		Ekonomický zisk	
Tržby	500 tis. Kč	Tržby	500 tis. Kč
Náklady	300 tis. Kč	Náklady	300 tis. Kč
Úroky z finančního kapitálu	60 tis. Kč (6 % z 1 mil. Kč)	Oportunitní náklady – finančního kapitálu	60 tis. Kč (6 % z 1 mil. Kč)
Účetní zisk	140 tis. Kč	Oportunitní náklady – ušlé mzdy	108 tis. Kč (9 000 * 12)
		Ekonomický zisk	32 tis. Kč

ČLENĚNÍ NÁKLADŮ V NÁKLADOVÉM ÚČETNICTVÍ

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**

OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Druhové členění nákladů

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- náklady lze vyjádřit jako peněžně vyjádřenou strukturu a výši ekonomických zdrojů, které vstupují do dané aktivity
 - jejich nákladový ekvivalent označujeme jako nákladový druh
 - náklady účtujeme v 5. účtové třídě a lze je rozdělit na:
 - **náklady provozní** – souvisí s pravidelně se opakující činností podniku (účty skup. 50-55)
 - **náklady finanční** – zachycují náklady spojené s finančními operacemi podniku (účty skup. 56-57)
-

Druhové členění nákladů

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Pro vstupující nákladové druhy jsou typické tři základní charakteristiky:

- musí být náklady **prvotními** - tj. objevují se v dané aktivitě poprvé, stávají se předmětem zobrazení hned na vstupu do aktivity, jsou snadno zjistitelné a obtížně se s nimi manipuluje
 - náklady **externími** - vstupují do dané aktivity zvnějšku, tj. vznikají spotřebou výrobků, prací nebo služeb jiných subjektů
 - náklady **jednoduchými** - vyjádřeny jednou položkou a na podnikové úrovni je nelze rozlišit na jednodušší složky, ze kterých se náklad skládá
-

Účelové členění nákladů

- je základem pro stanovení racionálního nákladového úkolu, se kterým se poměruje skutečná výše spotřebovaných nákladů
 - z hlediska identifikace nositele, který vyvolává vznik nákladů, můžeme provést rozdělení nákladů na:
 - **náklady hlavní výroby** – vytváří se hlavní vlastnosti výkonů
 - **náklady pomocné výroby** - výrobek získává charakteristické znaky (barva)
 - **náklady vedlejší výroby** - výroba náhradních dílů, součástek
 - **náklady přidružených činnosti** – například zužitkování odpadu
-

Účelové členění nákladů

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Základem účelového členění nákladů je jejich rozlišení na:

- náklady technologické
 - náklady na obsluhu a řízení
-

Náklady technologické

- vznikají v technologickém procesu dané činnosti
 - jedná se o náklady objektivní, které odpovídají reálnému průběhu aktivity
 - pokud se určitá výroba neuskuteční, technologické náklady nejsou vynaloženy
 - příkladem může být mzda pracovníků, odpisy výrobního zařízení aj.
-

Náklady na obsluhu a řízení

- jedná se o náklady vynaložené na činnosti nebo operace vytvářející podmínky k racionálnímu průběhu dané činnosti
 - jsou obvykle vynakládány společně na zajištění více druhů výrobků
 - při zavedení nebo zastavení určitého výkonu se rozsah těchto nákladů mění jen částečně
-

Náklady jednicové

- souvisí nejen s technologickým procesem jako celkem, ale přímo s jednotkou dílčího výkonu
 - zpravidla se vypočítá vynásobením příslušné normy s předem stanoveným nebo skutečným počtem provedených výkonů (např. počtem vyrobených výrobků)
 - základním hodnotovým informačním nástrojem jejich řízení je **kalkulace**
-

Náklady režijní

- výše nákladů na obsluhu a řízení
 - výše části technologických nákladů, která souvisí s technologickým procesem jako celkem,
 - neroste přímo úměrně s počtem provedených výkonů
 - nákladový úkol je obvykle stanoven na základě souhrnných limitů a normativů platných pro určité časové období, popř. i pro celkový předpokládaný objem výkonů
-

Náklady režijní

- příkladem těchto nákladů může být mzda mistra, náklady na otop, které vychází z harmonogramu topné sezóny a normativu založeného na vytápěných m³ a další
 - skutečně vynaložené náklady se pak porovnávají s nákladovým úkolem jako celkem
 - kontrola těchto nákladů je obtížnější než kontrola jednicových nákladů
 - základním nástrojem řízení těchto nákladů je **rozpočet**
-

Členění nákladů podle odpovědnosti za jejich vznik

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- výchozím momentem členění nákladů ve vztahu k útvarům je rozčlenění podle místa vzniku nákladů, na to pak navazuje členění podle odpovědnosti za jejich vznik
 - vnitropodnikové útvary, kterým jsou náklady přiřazovány do odpovědnosti, se nazývají **odpovědnostní střediska**
 - mezi tyto náklady lze zařadit **interní náklady**
-

Interní náklady

- náklady, které vznikají odebírajícímu středisku
 - vznikají v důsledku spotřeby výkonu vytvořených uvnitř dané aktivity
 - představují vnitřní obrat v rámci dané aktivity
 - jejich výše je dána několika dílčími vnitropodnikovými výkony
 - jsou oceněny vnitropodnikovou cenou

 - *Vlastnosti interních nákladů:*
 - vznikají **kooperaci mezi jednotlivými vnitropodnikovými středisky**
 - jde o **náklady druhotné**, které se projeví v dané aktivitě podruhé
 - **náklady složené**, to znamená, že jsou náklady komplexními, které se skládají z několika prvotních nákladových druhů
-

Kalkulační členění nákladů

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Pro účely kalkulací používáme kalkulační členění nákladů na:
 - náklady přímé
 - náklady nepřímé
-

Přímé náklady

- bezprostředně souvisí s konkrétním druhem výkonu
 - lze je jednotlivým aktivitám přiřadit bezprostředně při jejich vzniku
 - jedná se například o náklady jednicové (jednicový materiál, jednicové mzdy, ostatní přímé náklady)
 - může se jednat také o náklady, které se vynakládají v souvislosti s prováděním pouze tohoto druhu výkonu a jejichž podíl na jednici lze zjistit pomocí prostého dělení
-

Neřímé náklady

- nevážou se k jednomu druhu výkonu
 - zajišťují průběh podnikatelského procesu podniku v širších souvislostech
 - tyto náklady se přičítají nepřímo pomocí zvolených veličin
-

Náklad podle závislosti na objemu výroby

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Základem členění nákladů podle závislosti na objemu výroby jsou dvě základní skupiny nákladů:
 - **náklady fixní**, které zůstávají neměnné i při změnách v určitém intervalu prováděných výkonů nebo využití kapacity
 - **náklady variabilní**, které se mění v závislosti na objemu výkonů
-

Fixní náklady

- nemění se v určitém rozsahu prováděných výkonů nebo aktivity podniku
 - zpravidla se jedná o tzv. kapacitní náklady, které mají vztah k zajištění podmínek pro efektivní průběh podnikatelské činnosti
 - z hlediska jejich ovlivnitelnosti ve vazbě na pokles ve využití kapacity se rozdělují na dvě následující skupiny:
 - umrtvené (utopené) fixní náklady
 - vyhnutelné fixní náklady
-

Fixní náklady

- určitém tzv. relevantním rozpětí využití kapacity zůstávají stejné, což vede v praxi k požadavkům maximálního využití dané výrobní kapacity
 - čím větší bude objem provedených výkonů v rámci dané kapacity, tím rychleji bude klesat podíl fixních nákladů na jednotku výkonů (degrese fixních nákladů)
 - pokud budeme zkoumat průběh fixních nákladů na jednotku výkonu, platí tvrzení o jejich poklesu v rámci maximálně využití původní kapacity
 - v **okamžiku změny fixních nákladů** se tento pokles zastavuje a **dochází ke skoku** nejen v jejich absolutní výši, ale i v podílu nákladů připadajících na jednotku výkonů
-

Umrtné (utopené) fixní náklady

- jsou vynakládány často ještě před zahájením výroby
 - souvisí zejména s pořízením dlouhodobého majetku (budovy, strojní zařízení, informační systém) nebo realizací jiného investičního rozhodnutí
 - jejich celkovou výši nelze v průběhu podnikatelského procesu ovlivnit
 - jedinou možností jejich snížení je opačně působící investiční rozhodnutí (např. odprodej strojního zařízení)
 - jako příklad můžeme uvést odpisy fixních aktiv
-

Vyhnutelné fixní náklady

- souvisí se zajištěním kapacitních podmínek podnikatelského procesu, avšak nesouvisí bezprostředně s investičním rozhodnutím
 - při trvalém snížení využití kapacity lze tyto náklady omezit
 - příkladem mohou být časové mzdy mistrů, náklady na vytápění výrobních prostor v případě, že podnik redukuje třisměnný provoz na dvousměnný apod.
-

Variabilní náklady

- náklady, které se mění v závislosti na objemu výkonů
 - ze je rozdělit na variabilní náklady:
 - **proporcionální**
 - **nadproporcionální**
 - **podproporciální**
-

Proporcionální náklady

- předpokládá se, že jsou vyvolány jednotkou výkonu, jejich výše na tuto jednotku je konstantní a jejich celkový objem roste přímo úměrně s počtem výkonů
 - jako příklad proporcionálních nákladů můžeme uvést veškeré **jednicové náklady**, ale i tu **část režijních nákladů**, která je ovlivněna stupněm využití výrobní kapacity (např. část nákladů na opravy automobilů, které jsou vyvolány v závislosti na ujetých kilometrech)
-

Podproporcionální náklady

- proporcionální náklady, které rostou v absolutní výši zpravidla pomaleji než objem výkonů a jejich průměrný podíl na jednotku produkce tedy klesá
 - například náklady na opravu a údržbu strojního zařízení sledované ve vztahu k počtu vyrobených výrobků, které na něm byly vyrobeny, spotřeba elektrické energie, která zahrnuje tzv. paušál a hodinovou spotřební sazbu a další.
-

Nadproporcionální náklady

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- absolutní náklady rostou rychleji než objem výkonů
 - například zvýšení mzdových nákladů při zajišťování zvýšeného objemu výkonů přesčasovou prací nebo zvyšující se spotřeba pohonných hmot a mazadel při zvýšení rychlosti motorových vozidel, které v důsledku znamená zkrácení času dopravního výkonu
-

Nákladová funkce

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Celkové náklady = variabilní náklady + fixní náklady

$$CN = VN + FN$$

$$CN = vn * Q + FN$$

CN...celkové náklady

VN...celkové variabilní náklady

FN....celkové fixní náklady

vn.....variabilní náklady na jednotku

Q.....počet výrobků

Příklad

Výrobní podnik má zjištěny tyto údaje o svých výkonech:

- celkové fixní náklady (FN) 15 000,- Kč,
 - variabilní náklady na jednotku produkce (vn) 10,- Kč,
 - celková produkce (Q) 500 ks.
-

- 1) Vypočtete celkové variabilní náklady produkce (VN).
 - 2) Vypočtete fixní náklady na jednotku produkce (fn).
 - 3) Vypočtete celkové náklady produkce (N).
 - 4) Vypočtete \emptyset celkové náklady produkce ($\emptyset N$).
-

Řešení

$$(1) VN = v_n * Q = 10 * 500 = \mathbf{5\ 000\ Kč}$$

$$(2) f_n = FN / Q = 15\ 000 / 500 = \mathbf{30\ Kč/ks}$$

$$(3) N = FN + VN = 15\ 000 + 5\ 000 = \mathbf{20\ 000\ Kč}$$

$$(4) \emptyset N = 20\ 000 / 500 = \mathbf{40\ Kč/ks}$$

Příklad

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Celková výše fixních nákladů (FN) v textilním podniku činí v určitém období 5 434 610 Kč.

Optimální rozsah výroby, který je možno zajistit stávající kapacitou je 9 520 000 metrů látky.

Ve sledovaném období se však vyrobilo pouze 8 436 614 metrů látky.

Příklad

1. Jak velká část fixních nákladů zůstala využita (FNV) v %?
 2. Jak velká část fixních nákladů zůstala nevyužita (FNN) v %?
 3. Jak velká část fixních nákladů zůstala využita (FNV) v Kč?
 4. Jak velká část fixních nákladů zůstala nevyužita (FNN) v Kč?
 5. Jak se změnila velikost jednotkových fixních nákladů?
-

Řešení

$$1. \text{ FNV v \%} = (8\,436\,614 / 9\,520\,000) * 100 = \mathbf{88,6 \%}$$

$$2. \text{ FNN v \%} = ((9\,520\,000 - 8\,436\,614) / 9\,520\,000) * 100$$

$$\text{FNN v \%} = (1\,083\,386 / 9\,520\,000) * 100 = \mathbf{11,4 \%}$$

$$3. \text{ FNV v Kč} = 88,6 \% \text{ z } 5\,434\,610 \text{ Kč} = \mathbf{4\,815\,064,46 \text{ Kč}}$$

$$4. \text{ FNN v Kč} = 11,4 \% \text{ z } 5\,434\,610 \text{ Kč} = \mathbf{619\,545,54 \text{ Kč}}$$

Za sledované období zůstaly fixní náklady nevyužity ve výši 619 545,54 Kč. Tyto náklady nepřispěly k vyšším tržbám a popřípadě vyššímu zisku.

5.

$$f_n \text{ (optimální rozsah výroby)} = FN / Q = 5\,434\,610 / 9\,520\,000 = 0,57 \text{ Kč/m}$$

$$f_n \text{ (skutečný rozsah výroby)} = FN / Q = 5\,434\,610 / 8\,436\,614 = 0,64 \text{ Kč/m}$$

$$\text{Rozdíl} = 0,64 - 0,57 = 0,07 \text{ Kč/m}$$

Neúplné využití kapacity se projevilo růstem jednotkových fixních nákladů z 0,57 Kč/m látky na 0,64 Kč/m látky, tj. o 0,07 Kč/m látky.

Bod zvratu

- resp. bod rentability často označovaný mezinárodní zkratkou BEP (Break-Even Point) odpovídá na otázku,
 - jaký musí být minimální objem výroby, aby se tržby rovnaly nákladům
 - neboli od jakého objemu začne být firma rentabilní a začne generovat zisk
 - výsledek se uvádí ve většině případů v kusech

$$Q_{BZ} = F / (p - v)$$

Q_{BZ}.....bod zvratu

F.....fixní náklady celkem

p.....jednotková prodejní cena

v.....jednotkové variabilní náklady

Bod zvratu

- množství produkce, při němž firma dosahuje nulového výsledku hospodaření (výnosy = náklady)
- v kusech

$$Q_{BZ} = \frac{\textit{fixní náklady}}{\textit{(jednotková prodejní cena – jednotkové variabilní náklady)}}$$

$$Q_{BZ} = \frac{FN}{(p - vn)}$$

Příklad

Nakladatelství ABC zvažuje vydat kuchařku a potřebuje získat informace o počtu vydaných výtisků a ceně. Podle předběžných propočtů činí jednotkové variabilní náklady na výrobu a prodej jedné kuchařky 100,- Kč. Podle průzkumu trhu je počet knih v rozsahu 1 000 – 15 000 kusů prodejný za cenu 250,-Kč za jeden kus. Fixní náklady zakázky, které zahrnují zejména autorský honorář, náklady na redakci a grafické řešení kuchařky, včetně odpisů výrobního zařízení, činí celkem 360 000,- Kč.

Kolik kuchařek musí nakladatelství prodat, aby:

- a) z výnosů z prodeje uhradilo alespoň vynaložené náklady (aby dosáhlo bodu zvratu),
 - b) dosáhlo zisku před zdaněním alespoň 60 000,- Kč.
-

Řešení

a)

$$Q = FN / (p - v)$$

$$Q = 360\,000 : (250 - 100)$$

$$Q = 2\,400$$

Bodu zvratu nakladatelství dosáhne, pokud marže z prodaných knih uhradí fixní náklady. Tohoto bodu zvratu dosáhne nakladatelství při prodeji **2 400 ks knih**. Nakladatelství musí prodat 2400 ks knih, aby se výnosy rovnaly nákladům. Firma tak dosahuje nulového zisku.

b)

$$Q = (\mathbf{FN} + \mathbf{zisk}) / (\mathbf{p} - \mathbf{v})$$

$$Q = (360\,000 + 60\,000) : (250 - 100)$$

$$Q = 2\,800$$

Požadovaného zisku dosáhne nakladatelství, jestliže prodá **2 800 ks knih.**

Příspěvková marže (krycí příspěvek)

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- vyjadřuje rozdíl mezi jednotkovou či celkovou prodejní cenou a jednotkovými či celkovými variabilními náklady
- představuje část peněžních prostředků, která podniku zbyde na úhradu fixních nákladů
- výsledek se uvádí v měnových jednotkách (např. Kč, euro, USD apod.)

$$\text{příspěvková marže} = p - v$$

p.....jednotková či celková prodejní cena

v.....jednotkové či celkové variabilní náklady

Příspěvek k tržbám

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- příspěvek na úhradu fixních nákladů a tvorbu zisku nebo také příspěvková marže či krycí příspěvek.
- Jedná se o příspěvkovou marži vyjádřenou v %

$$PT = \frac{(\textit{jednotková prodejní cena} - \textit{jednotkové variabilní náklady})}{\textit{jednotková prodejní cena}}$$

$$PT = \frac{\textit{marže}}{\textit{jednotková prodejní cena}}$$

Bezpečnostní marže

- Bezpečnostní marže neboli margin of safety (MS)
- má ukázat, jaký má podnik prostor v objemu výroby (tržeb) tak, aby si udržel zisk
- může se vypočítat pomocí objemu i pomocí tržeb
- obvykle se vyjadřuje ve vztahu k plánovanému, skutečnému nebo průměrně dosahovanému objemu produkce.

$$MS = \frac{(Q_{\text{plánované}} - Q_{\text{bod zvratu}})}{Q_{\text{plánované}}}$$

Příklad

Výrobní podnik vykazuje následující údaje o výrobě svého výrobku:

- celkové fixní náklady činí 40 000 Kč
 - celkové variabilní náklady činí 30 000 Kč
 - prodejní cena 1 výrobku činí 40 Kč
 - vyráběné množství – kapacita (Q) činí 2 000 ks
 - plánovaný rozsah výroby (Q_p) činí 1 700 ks
-

Vypočtěte:

- 1) objem výroby pro bod zvratu (Q_{BZ}),
 - 2) jednicovou (absolutní) příspěvkovou marži (m),
 - 3) příspěvek k tržbám (PT),
 - 4) tržby v bodu zvratu (T_{BZ}),
 - 5) bezpečnostní marži – margin of safety (MS).
-

Ad 1)

$$Q_{BZ} = FN / (p - vn) = 40\,000 / (40 - (30\,000 / 2\,000)) = 40\,000 / (40 - 15) = 1\,600 \text{ ks}$$

Ad 2)

$$m = p - vn = 40 - (30\,000 / 2\,000) = 40 - 15 = 25 \text{ Kč/ks}$$

Ad 3)

$$PT = (p - vn) / p = (40 - 15) / 40 = 25 / 40 = 0,625 * 100 = 62,5 \%$$

Ad 4)

$$T_{BZ} = P * Q_{BZ} = 40 * 1\,600 = 64\,000 \text{ Kč}$$

Ad 5)

$$MS = (Q_p - Q_{BZ})/Q_p = (1\,700 - 1\,600)/1\,700 = 0,0588 * 100 = 5,88 \%$$

Bezpečnostní podnikatelská rezerva

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Bezpečnostní podnikatelská rezerva (BPR) znázorňuje, o kolik se mohou snížit výnosy, než se dosáhne bodu zvratu.

$$BPR = \text{celkové výnosy} - \text{celkové výnosy v bodu zvratu}$$

Bezpečnostní koeficient

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- bezpečnostní koeficient (BK) lze vyjádřit v % jako podíl bezpečnostní podnikatelské rezervy a celkových výnosů

$$BK = \frac{\textit{bezpečnostní podnikatelská rezerva}}{\textit{celkové výnosy}}$$

Příklad

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Určete bezpečnostní podnikatelskou rezervu a bezpečnostní koeficient, jestliže bylo prodáno 70 ks výrobků za jednotkou cenu 60 Kč.

Celkové výnosy bodu zvratu jsou 3 500 Kč.

Celkové výnosy:

$$CV = P * Q = 70 * 60 = 4\,200 \text{ Kč}$$

Bezpečnostní podnikatelská rezerva:

$$BPR = CV - CV_{BZ} = 4\,200 - 3\,500 = 700 \text{ Kč}$$

Bezpečnostní koeficient:

$$BPK = BPR / CV = 700 / 4\,200 = 0,1666666666 * 100 = 16,7 \%$$

Oportunitní náklady

- Protože ekonomické zdroje jsou omezené, nemůže podnik uskutečnit všechny možnosti, ale vybírá si pouze některé z nich.
 - Oportunitní náklady jsou tak charakterizovány jako **ušlé výnosy**, o který podnik přichází tím, že určitou alternativu, která byla předmětem rozhodování, neuskuteční.
 - Naproti tomu můžeme vymezit **oportunitní výnosy**, což představuje **náklady**, kterým se podnik tím, že určitou alternativu dalšího vývoje neuskuteční, vyhýbá
-

Oportunitní náklady

- Kategorie oportunitních nákladů a výnosů je v praxi velice často využívána.
 - Můžeme uvést například optimalizační rozhodnutí o sortimentu, zejména v podmínkách omezených zdrojů podniku (např. kapacitou strojního zařízení) ve formě tzv. kalkulačního nájemného nebo kalkulačních úroků.
-

Náklady vázané k rozhodnutím

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- náklady, které na základě současných rozhodnutí vzniknou v budoucnosti
 - vznikají zejména ve vazbě na vývoj a konstrukční a technologické řešení výrobků, které má pak vliv na budoucí úroveň nákladů při jejich výrobě
-

Celkové výnosy v bodu zvratu

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Tržby v bodu zvratu lze vypočítat dle následujícího vzorce:

$$T_{BZ} = P \times Q_{BZ}$$

Za předpokladu, že firma vyrábí jeden druh výrobku.

Jestliže však firma vyrábí více druhů výrobků (různých), nelze vypočítat bod zvratu, jelikož jsou fixní náklady společné pro více druhů výrobků a každý druh výrobků s sebou nese jinou jednotkovou prodejní cenu a jednotkové variabilní náklady.

Celkové výnosy v bodu zvratu

Z tohoto důvodu je vzorec pro výpočet tržeb v bodu zvratu nahrazen následujícím vzorcem pro výpočet výnosů (popř. tržeb) v bodu zvratu:

$$CV_{BZ} = \frac{\textit{celkové fixní náklady}}{\left(1 - \frac{\textit{celkové variabilní náklady}}{\textit{celkové výnosy}}\right)}$$

Příklad

Určete celkové výnosy v bodu zvratu, jestliže jsou celkové výnosy 7 000 Kč, variabilní náklady jsou 2 800 Kč a fixní náklady 1 800 Kč.

- Vypočítejte, o kolik se musí zvýšit obrat, aby se pokryly náklady, jestliže budou skutečné výnosy pouze 5 000 Kč.
-

$$CV_{BZ} = FN / (1 - VN/CV) = 1\ 800 / (1 - 2\ 800 / 7\ 000) = \mathbf{3\ 000\ Kč}$$

Výnosy bodu zvratu po změně (výnosy = 5 000 Kč):

$$CV_{BZ} = FN / (1 - VN/CV) = 1\ 800 / (1 - 2\ 800 / 5\ 000) = \mathbf{4\ 091\ Kč}$$

Obrat se musí zvýšit o **1 091 Kč** (4 091 – 3 000)

Příklad

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Společnost Drink, a.s. vyrábí a prodává ovocné limonády, které distribuuje prostřednictvím jednoho řetězce.

Limonády se sice liší příchutí, ale z hlediska prodejní ceny, variabilních nákladů a nároků na kapacitu jsou srovnatelné.

Prodejní cena jednoho litru je 10 Kč, variabilní náklady jsou 4 Kč.

Celková výše fixních nákladů je 2 400 000 Kč za měsíc. Plánovaný objem výroby na měsíc duben 2022 je 1 000 000 litrů.

Zjistěte:

1. příspěvkovou marži výkonu a příspěvek k tržbám
 2. plánovaný zisk na měsíc duben 2022
 3. bod zvratu v naturálním vyjádření a v hodnotovém vyjádření
-

Řešení ad 1)

Příspěvková marže (m) = jednotková prodejní cena – jednotkové variabilní náklady

$$m = 10 - 4 = \mathbf{6 \text{ Kč / výkon}}$$

Příspěvek k tržbám (PT) = (prodejní cena – variabilní náklady) / prodejní cena

$$PT = (10 - 4) / 10 = 6 / 10 = \mathbf{0,6 \text{ Kč / výkon}}$$

Řešení ad 2)

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Položka	Kč
Výnosy z prodeje	10 000 000
Variabilní náklady	(-) 4 000 000
Celková marže	6 000 000
Fixní náklady	(-) 2 400 000
Zisk	3 600 000

Plánovaný zisk na měsíc duben 2022 činí 3 600 000 Kč

Řešení ad 3)

$$Q_{BZ} = FN / (p - vn)$$

$$Q_{BZ} = 2\,400\,000 / (10 - 4) = \mathbf{400\,000 \text{ litrů}}$$

$$T_{BZ} = P * Q_{BZ} = 10 * 400\,000 \text{ litrů} = \mathbf{4\,000\,000 \text{ Kč}}$$

nebo CV_{BZ} (celkové výnosy v bodě zvratu) = $2\,400\,000 / 0,6 = \mathbf{4\,000\,000 \text{ Kč}}$

Bod zvratu v naturálním vyjádření je 400 000 litrů a v hodnotovém vyjádření 4 000 000 Kč.

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Děkuji za pozornost 😊
